

**«Το φαινόμενο
της Βίας στον
Αθλητισμό»**

Ερευνητική Εργασία Α3' τάξης Λυκείου

2013-14

«**ΘΕΜΑ:** Το φαινόμενο της Βίας στον Αθλητισμό»

Ερευνητικό ερώτημα: «Ποια τα αίτια, οι τρόποι εμφάνισης, τα αποτελέσματα και οι τρόποι αντιμετώπισης της βίας στον αθλητισμό;»

Ερευνητικό υποερώτημα: «Ποία τα αίτια της Βίας στον Αθλητισμό»

Ομάδα:

- ❖ *Αγιωτάτου – Ανδρουτσοπούλου Ελένη,*
- ❖ *Αλεξόπουλος Βασίλης,*
- ❖ *Καϊμακά Νιόβη,*
- ❖ *Καμποσιώρα Κωνσταντίνα,*
- ❖ *Σιάτρας Δημήτρης*

Όνομα Υπεύθυνου καθηγητή: **Παυλάκης Ιωάννης**

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2013 – 2014

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	- 4 -
Βία	- 5 -
Αίτια της βίας	- 5 -
Η ΒΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ	- 7 -
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ	- 8 -
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ-ΑΦΟΡΜΕΣ ΓΙΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΒΙΑ	- 10 -
ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ Η ΒΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ	- 11 -
ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΒΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ	- 12 -
Κοινωνικά αίτια	- 12 -
Οικονομικά αίτια	- 12 -
Πνευματικά αίτια	- 13 -
Ψυχολογικά αίτια	- 13 -
Τα ΜΜΕ	- 13 -
Οι οργανωμένοι σύλλογοι:	- 13 -
Χουλιγκανισμός	- 13 -
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	- 13 -
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	- 14 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	- 16 -

Εισαγωγή

Ο αθλητισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, που αποτελεί πόλο κοινωνικοποίησης και αγωγής ιδιαίτερα για τους νέους. Έχει την δυνατότητα να καλλιεργεί συνειδήσεις, να προάγει πανανθρώπινες αξίες και ιδανικά, την ευγενή άμιλλα και τον υγιή ανταγωνισμό, να συμβάλει στην πολύπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων, να αναπτύσσει τη συναδέλφωση και την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών και των ανθρώπων. Από την άλλη η βία και ο χουλιγκανισμός είναι και αυτά κοινωνικά φαινόμενα. Φαινόμενα που θα πρέπει να μπαίνουν στην ίδια κατηγορία με το ντόπινγκ, το ρατσισμό, την ξενοφοβία, τα κλειστά κυκλώματα και τον παραγοντισμό, την άκρατη εμπορευματοποίηση, την μετατροπή του φίλαθλου – οπαδού σε καταναλωτή του αθλητικού προϊόντος, την υποταγή του αθλητισμού στους νόμους της ελεύθερης αγοράς.

Στην εποχή μας, ο αθλητισμός υπέστη πολλές και βαθιές αλλαγές και ως προς τους στόχους που επιδιώκει και ως προς την οργάνωση των αγώνων και ως προς τα διαθέσιμα μέσα. Η σύγχρονη εποχή διακρίνεται για την επικράτηση του καταναλωτισμού, την επιδίωξη, με κάθε τρόπο, του κέρδους και τον ανταγωνισμό. Οτιδήποτε, επομένως, προσφέρεται για την εξυπηρέτηση αυτών των «αρχών» ζωής ο σύγχρονος άνθρωπος δε διστάζει να το εκμεταλλευτεί. Έφτασε, λοιπόν, σε σημείο να εκμεταλλεύεται κορυφαίες πολιτιστικές αξίες για να αποκτήσει κέρδος και δύναμη. Και ο αθλητισμός, βέβαια, δεν αποτελεί εξαίρεση, καθώς μάλιστα οι ενδιαφερόμενοι γι' αυτόν είναι πολλοί, αυτή είναι και η βασική αιτία για την οποία στις μέρες μας διαπιστώνουμε ορισμένα αρνητικά εκφυλιστικά φαινόμενα που δεν ταιριάζουν στο αθλητικό ιδεώδες.

Βία

Βία ονομάζουμε τη χρησιμοποίηση σωματικής ή υλικής δύναμης ή ψυχολογικής πίεσης από κάποιο άτομο ή ομάδα για την επιβολή θέλησης ή για καταναγκασμό. Βία είναι η στέρηση της ελευθερίας του άλλου. Η βία εκδηλώνεται με πολλές μορφές (ατομική-ομαδική, επιθετική-αμυντική, σωματική-ψυχολογική κ.λ.π.). Απώτερος σκοπός της βίας είναι η επιβολή. Η χειρότερη μορφή ομαδικής βίας είναι ο πόλεμος. Η βία είναι φαινόμενο που παρατηρείται σε όλες σχεδόν τις ιστορικές περιόδους. Βέβαια εκδηλωνόταν με διαφορετική μορφή και ένταση κάθε φορά. Το φαινόμενο της βίας ήταν σπάνιο, αν όχι ανύπαρκτο, στις πρωτόγονες κοινωνίες, οι οποίες κατά κανόνα ήταν ειρηνικές. Στις μέρες μας όμως το παθογενές αυτό φαινόμενο παρατηρείται σε ιδιαίτερη έξαρση.

Αίτια της βίας

Οικονομικά

Ο χαρακτήρας της σύγχρονης κοινωνίας ωθεί τον άνθρωπο στον υλικό ευδαιμονισμό. Η καταναλωτική κοινωνία, με τη διαφήμιση και τα Μ.Μ.Ε., ερεθίζει τις επιθυμίες του. Επικρατεί η τάση για εύκολο πλουτισμό (αυτοκίνητα, μηχανές, ταξίδια, διασκεδάσεις), με οποιοδήποτε μέσο, θεμιτό ή αθέμιτο (εμπόριο ναρκωτικών, λαθρεμπόριο, ληστείες). Η ανεργία, η φτώχεια και το επαγγελματικό άγχος σε συνδυασμό την υλική θεοποίηση κάνουν τα άτομα να ξεχνούν την ανθρωπιά τους και να αντιδρούν βίαια για να πετύχουν τους στόχους τους. Οι εξαντλητικές για τις ψυχικές δυνάμεις συνθήκες και τρόποι εργασίας (μηχανοποίηση, αυτοματισμός, εξειδίκευση) οδηγούν στη μονομέρεια, τη σύνθλιψη της προσωπικότητας του ανθρώπου και στη συναισθηματική αποξήρασή του. Έτσι, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που ωθούν το σύγχρονο άνθρωπο στη βία και την εγκληματικότητα.

Κοινωνικά

Το νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον, τα οικογενειακά προβλήματα και η έλλειψη στοργής και ενδιαφέροντος από την πλευρά των γονιών ευνοούν την επιθετικότητα του νέου. Η κρίση στην οικογένεια και η ελλιπής αγωγή οδηγούν στην εσφαλμένη κοινωνικοποίηση των νέων. Πολλά άτομα που εγκληματούν προέρχονται από διαλυμένες οικογένειες.

Τα φαινόμενα βίας και εγκληματικότητας παρατηρούνται ιδιαίτερα στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις, όπου το αφιλόξενο περιβάλλον, η ανωνυμία και ο υπερπληθυσμός ευνοούν την εκδήλωσή τους. Η συσσώρευση μεγάλων ανθρώπινων μαζών σε περιορισμένο χώρο απελευθερώνει τα ένστικτα. Στις πόλεις απουσιάζει ο παραδοσιακός πολιτισμός που αποτελεί στοιχείο κοινωνικής σύγκλισης και συνοχής.

Οι δεσμοί ανάμεσα στους ανθρώπους ατονούν και οι κοινωνικοί φραγμοί είναι χαλαρότεροι. Ανησυχητικό είναι το γεγονός της αδιαφορίας, της κοινωνικής ανοχής, της απουσίας αντίδρασης που παρατηρούνται στα αστικά κέντρα. Τα Μ.Μ.Ε. έχουν ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για τον πολλαπλασιασμό της βίας και της εγκληματικότητας. Η τηλεόραση και ο κινηματογράφος προβάλλουν σκηνές βίας, ο τύπος ηρωοποιεί τους εγκληματίες. Οι σκηνές βίας μπαίνουν στην

καθημερινή ζωή των ατόμων τα οποία εθίζονται σε αυτές, με αποτέλεσμα να θεωρούν την επιθετικότητα φυσιολογικό και συνηθισμένο στοιχείο της κοινωνίας. Η παιδεία δε στοχεύει στη δημιουργία ολόπλευρα καλλιεργημένων ανθρώπων που να διαπνέονται από υψηλό δημοκρατικό φρόνημα και υγιείς ηθικές αρχές, αλλά στη δημιουργία του «οικονομικού ανθρώπου». Η επικράτηση ανελεύθερων καθεστώτων, οι πολιτικές ατασθαλίες, οι πολιτικοί φανατισμοί και οι φυλετικές διακρίσεις οξύνουν το πρόβλημα.

Ηθικά

Οι νέοι είναι από τη φύση τους ιδεαλιστές και διαπνέονται από υψηλά ιδανικά. Στη σύγχρονη κοινωνία, όμως, κυριαρχούν η αναξιοκρατία, η αδικία και η θεοποίηση του υλικού συμφέροντος. Οι θεσμοί βρίσκονται σε κρίση, οι αξίες καταρρίπτονται, κυριαρχεί η ασυδοσία και η αναρχία, η καταπίεση και η εκμετάλλευση. Όλα αυτά κάνουν τους νέους να απογοητεύονται και να αντιδρούν πολλές φορές με πράξεις βίας. Η ανηθικότητα, η κάμψη της ηθικής συνείδησης του ανθρώπου, η απομάκρυνσή του από την υγιή θρησκευτικότητα και γενικότερα η απουσία ηθικών ερεισμάτων είναι παράγοντες που οδηγούν στη βία και την εγκληματικότητα.

Ψυχολογικά

Το άγχος από την ένταση της αστικοποιημένης ζωής και η υπεροψία από την κατοχή υλικών αγαθών είναι πιθανό να φέρουν πράξεις βίας. Τα ψυχολογικά αδιέξοδα και η διάψευση των ελπίδων, οι ψυχασθένειες και οι νευρώσεις, τα διάφορα συμπλέγματα και η δυσκολία προσαρμογής, καθώς και το αίσθημα κατωτερότητας, ο εγωισμός, η ζήλια, το μίσος και ο φόβος, ευνοούν τη βία και την εγκληματικότητα.

Βιολογικά

Οι κληρονομικές καταβολές που ενεργοποιούνται, όταν βρίσκουν πρόσφορο έδαφος, το ένστικτο της επιθετικότητας που υπάρχει στον άνθρωπο, τα σωματικά πάθη (π.χ.ναρκωτικά) έχουν το δικό τους μερίδιο στην εκδήλωση φαινομένων αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Συνέπειες της βίας για το άτομο και την κοινωνία Για το άτομο Περιορίζεται η ελευθερία του, με συνέπεια να μην μπορεί να εκφραστεί, να αναπτύξει τις ικανότητές του και να δράσει ελεύθερα, εξαιτίας του φόβου και της ανασφάλειας. Εξευτελίζεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Νιώθει αβεβαιότητα τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον. Χάνει τη γαλήνη και την ηρεμία του, γιατί ζώντας μέσα σ' ένα τέτοιο περιβάλλον γεμίζει απαισιοδοξία. Χάνει τη δημιουργική του ικανότητα και νεκρώνονται οι πνευματικές του δυνατότητες. Παρασύρει το άτομο στην κλοπή, την απάτη, το φόνο. Δημιουργούνται στο άτομο ψυχολογικά προβλήματα (ανία, πλήξη, άγχος, αγωνία, ανασφάλεια, ψυχικές ασθένειες), τα οποία φθείρουν την υγεία του. Δημιουργείται εσωτερικό κενό, κλείνεται στον εαυτό του, εξαιτίας της έλλειψης ανθρώπινων σχέσεων, αλλά και εμπιστοσύνης προς το συνάνθρωπο. Το άτομο χάνει την εσωτερική του ελευθερία, γιατί είναι δούλος των παθών του. Εμποδίζει την άνοδο του βιοτικού του επιπέδου, γιατί βρίσκεται σε οικονομικό αδιέξοδο.

Για την κοινωνία

Οπισθοδρόμηση πολιτισμού, γιατί νεκρώνονται οι δημιουργικές ικανότητες του ατόμου, επειδή δεν μπορεί να δράσει ελεύθερα. Εκμηδενίζονται οι ηθικές αξίες και αρχές, γιατί μέσα σε ένα κλίμα βίας το άτομο γίνεται ψυχρό και απάνθρωπο. Πολλαπλασιάζονται τα προβλήματα (κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά, εκπαιδευτικά κ.τ.λ.). Κυριαρχούν τα ένστικτα και τα πάθη με καταστρεπτικές συνέπειες για όλους. Επικρατεί το ατομικό συμφέρον και η αδιαφορία για το

κοινωνικό, γιατί λείπει η ανθρωπιά. Δημιουργείται κρίση επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα (π.χ. διαπροσωπικές σχέσεις). Αποτελεί αρνητικό παράγοντα για την οικονομική, την πνευματική και την πολιτιστική πρόοδο, γιατί χάνεται η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων. Οδηγεί στην παρακμή άτομα και κοινωνίες. Διαταράσσονται οι διακρατικές σχέσεις. Καταρρακώνονται και αμφισβητούνται όλες οι ανθρώπινες αξίες. Επικρατεί έκλυση των ηθών. Προκαλεί έλλειψη αγαθών με συνέπεια τη δυστυχία.

Επιθετικότητα

Η βία συμπεριφορά έχει ένα κυρίαρχο στοιχείο, την επιθετικότητα. Ως επιθετικότητα ορίζουμε την αρνητική παρόρμηση ενός ατόμου προς άλλο ον, στην οποία παρόρμηση αυτή το άτομο θύτης αδυνατεί να συμπεριλάβει έλεγχο.

Οι άνθρωποι που χρησιμοποιούν συχνά βία το κάνουν για τους εξής λόγους:

Ως μέσο έκφρασης. Με την άσκηση βίας εκφράζουν συναισθήματα θυμού ή απογοήτευσης.

Ως μέσο χειραγώγησης. Θεωρούν τη βία το μόνο τρόπο για να «ελέγξουν» ανθρώπους και καταστάσεις ή για να κερδίσουν κάτι που επιθυμούν.

Η ΒΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Ο αθλητισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, που αποτελεί πόλο κοινωνικοποίησης και αγωγής ιδιαίτερα για τους νέους. Έχει τη δυνατότητα να καλλιεργεί συνειδήσεις, να προάγει ανθρώπινες αξίες και ιδανικά, την ευγενή άμιλλα και τον υγιή ανταγωνισμό, να συμβάλλει στην πολύπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων, να αναπτύσσει τη συναδέλφωση και την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών και των ανθρώπων. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα συμβόλιζαν την αποπνευματοποίηση της ύλης, αλλά ταυτόχρονα ήταν και η αποθέωση της δύναμης και της ανδρείας του σώματος, το οποίο ήταν το κατοικητήριο του πνεύματος και της ψυχής για τους αρχαίους προγόνους μας. Η ιερότητα των αγώνων φαινόταν από το σεβασμό που έδειχναν όλες οι ελληνικές πόλεις διακόποντας κάθε εχθροπραξία κατά τη διάρκειά τους.

Ο αθλητισμός είναι ο χώρος της ευγενούς άμιλλας, στον οποίο ο αθλητής γυμνάζει το σώμα, το μυαλό και καλλιεργεί τις δεξιότητές του σε διάφορα αθλήματα. Δε έχει σχέση με την τυφλή βία, το έγκλημα και την άνομη συμπεριφορά και είναι δραστηριότητα, η οποία προσδιορίζεται με τους κανόνες που θέτει το κοινωνικό σύνολο. Τόσο ο οργανωμένος επαγγελματικός αθλητισμός όσο και ο μαζικός αθλητισμός προσφέρει στους θεατές και αθλητές ποικίλα συναισθήματα, όπως χαρά, αγωνία, ενθουσιασμό. Όταν τηρούνται οι κανόνες που έχουν θεσπιστεί για τα αθλήματα και δεν μεταβάλλεται ο χώρος του αθλητισμού σε πεδίο εκτόνωσης των κοινωνικών συγκρούσεων και έκφρασης των κοινωνικών ανισοτήτων και των αδιεξόδων περιθωριοποιημένων ομάδων, τότε μιλάμε για υγιή αθλητισμό σε μια υγιή κοινωνία.

Μπορούμε να χωρίσουμε τα αθλήματα σε ατομικά, κυρίως του στίβου, όπως είναι οι αγώνες ταχύτητας διάφορων αποστάσεων, η σφαιροβολία, το άλμα επί κοντώ, το άλμα εις ύψος, ή σε ομαδικά αγωνίσματα, όπως το ποδόσφαιρο, η καλαθοσφαίριση, το βόλεϊ. Ο συναγωνισμός και ανταγωνισμός σε αξιοκρατικό περιβάλλον δίνει ώθηση και κίνητρο για να αυξήσει ο αθλητής της ικανότητές του και να απολαύσει ο θεατής καλύτερο θέαμα. Επιπλέον, προβάλλεται η αξία του

συναγωνισμού, η οποία προσδιορίζεται από τα όρια και τους κανόνες που ορίζει το κοινωνικό σύνολο σε μια ευνομούμενη και δημοκρατική κοινωνία.

Ο μαζικός αθλητισμός ή καλύτερα η αθλητική δραστηριοποίηση του κοινωνικού συνόλου είναι σημαντικός θεσμός, γιατί οι πολίτες μπορούν να γυμνάζονται, να ασκούνται και να γεύονται τη χαρά της άσκησης και του ομαδικού παιχνιδιού.

Σκοπός του μαζικού αθλητισμού είναι η συμμετοχή στον αγώνα ή το παιχνίδι και η ομαλή κοινωνικοποίηση μέσα από ομαδικά κυρίως αθλήματα. Ο πολίτης αθλούμενος μέσα από αυτή τη διαδικασία νιώθει ενεργό μέλος του κοινωνικού συνόλου, εντάσσεται ομαλά στο κοινωνικό σύνολο και ικανοποιεί την ανάγκη του για συμμετοχικό παιχνίδι, επικοινωνία και ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του. Η χαρά στο μαζικό αθλητισμό δεν πηγάζει μόνο από τη νίκη αλλά από τη συμμετοχή στον αγώνα, την εκτόνωση μέσα στο παιχνίδι, την ευγενή άμιλλα και την άσκηση σώματος και μυαλού. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του μαζικού αθλητισμού είναι ο σωστός σχεδιασμός και προγραμματισμός, η υλική υποδομή και το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό.

Αρνητικά φαινόμενα στο σύγχρονο αθλητισμό

Στην εποχή μας οι διαφημίσεις- χορηγίες αποτελούν τον βασικό "αιμοδότη" του αθλητισμού. Σαν συνέπεια του γεγονότος αυτού σε πρώτη μοίρα έρχεται ο οικονομικός ανταγωνισμός και οι αθλητές γίνονται ανταλλάξιμες αξίες και οι ομάδες κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. Επακόλουθο τούτου είναι η επαγγελματοποίηση του αθλητισμού απώλεια του ερασιτεχνικού και μαζικού χαρακτήρα. Οι πρόεδροι μεγάλων ομάδων έχουν εμπλακεί σε απάτες και υπεξαιρέσεις. Ο αθλητισμός γίνεται συχνά χώρος όπου «ξεπλένεται μαύρο χρήμα». Ομαδοποίηση, φανατισμός, βία. Ο χουλιγκανισμός καταλύει την αθλητική ιδέα. Χρήση αναβολικών ουσιών, χρήση αθέμιτων μέσων για να φτάσει κανείς στη νίκη και την πρωτιά.

Στόχος των περισσότερων αθλητών δεν είναι η συμμετοχή και η ευχαρίστηση, αλλά οι επιδόσεις, το ρεκόρ, η πρωτιά (πρωταθλητισμός). Εξαγορά αγώνων από μεγαλοπαράγοντες, νόθευση άμιλλας. Κατασκευή αθλητών-ειδώλων από τα Μ.Μ.Ε. και τις εταιρίες, που παρασύρουν τη νεολαία και την υποβαθμίζουν πνευματικά με πρότυπα αμφίβολης αξίας. Αντικατάσταση της απλότητας και του μέτρου από λαμπερές τελετές και έμφαση στο «θέαμα». Πολιτική εκμετάλλευσή του και χρησιμοποίησή του ως μέσου αποπροσανατολισμού των πολιτών από τα ουσιαστικά προβλήματα και προπαγανδιστική αξιοποίησή του από δικτατορικά κυρίως καθεστώτα. Διαίρεση πολιτών μιας χώρας εξαιτίας του τοπικιστικού πνεύματος και διαμόρφωση εχθρικής και ρατσιστικής διάθεσης. Ανάμειξη πολιτικής στον αθλητισμό και δολοφονίες ανθρώπων στο βωμό του «αθλητικού ιδεώδους» (Ολυμπιακοί Αγώνες Μονάχου 1972). Ο αθλητισμός μετατρέπεται συχνά σε πεδίο άγρονων πολιτικών αντιπαραθέσεων (μπούκοτζ Αμερικής και άλλων 56 χωρών στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Μόσχας το 1980 εξαιτίας της εισβολής των Σοβιετικών στο Αφγανιστάν).

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Μετά τη δεκαετία του 1950 όταν πια είχαν ξεπεραστεί οι καταστροφές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και το βιοτικό επίπεδο, κύρια των λαών της Ευρώπης, είχε ανέβει αρκετά, ο αθλητισμός άρχισε να καθιερώνεται όλο και περισσότερο στις κοινωνίες των ανθρώπων και ο πρωταθλητισμός να παίρνει έντονο χαρακτήρα. Στα πλαίσια λοιπόν του πρωταθλητισμού εμφανίζονται σιγά-σιγά οι τοπικές και διεθνείς αναταραχές και οι βιαιότητες γνωρίζουν μεγάλη έξαρση.

Αυτό το γεγονός επισημάνθηκε γρήγορα και πολλοί εξέφρασαν την άποψη ότι επρόκειτο για κάτι καινούργιο στο χώρο του αθλητισμού. Οι βίαιες σκηνές έξω από τα γήπεδα και η επιθετική συμπεριφορά μέσα στον αγωνιστικό χώρο έγιναν καθημερινότητα ώστε προκάλεσαν και προκαλούν πολλές καταστροφές, πολλούς τραυματισμούς και θανάτους ακόμα και μεταξύ φιλάθλων –οπαδών. Είναι όμως έτσι τα πράγματα ; Δηλαδή η επιθετικότητα κ η βία είναι κάτι καινούργιο δηλαδή κάτι που ήταν άγνωστο στο παρελθόν ; Η απάντηση δύνεται με μια ανασκόπηση του αθλητισμού ανά τους αιώνες.

Για παράδειγμα σε μια ανάπαυλα του Τρωικού πολέμου έτσι όπως τον περιγράφει ο Όμηρος βλέπουμε τον Έκτορα να μονομαχεί με τον Αχιλλέα. Στο τέλος της μάχης όταν πια ο Έκτορα έχει ηττηθεί ο ίδιος παρακαλάει τον Αχιλλέα να μην πετάξει το πτωμα του στα σκυλιά. Εκείνος του απαντά πως δεν θα διστάσει να το κάνει. Η θρυλική αυτή περιγραφή όσο κ αν πρόκειται για πολεμική στιγμή δείχνει την βιαιότητα της εποχής η οποία ήταν αυτονόητα μέλος του αθλητισμού, γιατί πολλές αθλητικές δραστηριότητες αντικατόπριζαν τις πολεμικές πράξεις, ήταν η μίμηση του πολέμου

Ο Πausανίας στο έργο του <<Περιγραφή της Ελλάδος>> αναφέρει σχετικά με την πυγμαχία στους Ολυμπιακούς αγώνες τα εξής: <<Όπως στους παλαιστές, έτσι και στους πυγμαχούς δεν υπήρχαν κατηγορίες. Όλοι αναμετρούσαν τις δυνάμεις τους στο Ολυμπιακό στάδιο... Στόχος των χτυπημάτων ήταν το κεφάλι και το πρόσωπο του αντιπάλου. Ο αγώνας διαρκούσε μέχρι να εξουδετερωθεί ο αντίπαλος ή να εγκαταλείψει τον αγώνα οικιοθελώς>> .

Ένα ακόμα κατεξοχήν παράδειγμα βίας στον αθλητισμό την αρχαία εποχή ήταν η ρωμαϊκή αρένα. Εκεί γίνονταν κυρίως μονομαχίες στις οποίες οι μονομάχοι συνήθων πάλευαν για την ζωή. Οι μονομάχοι αγωνίζονταν είτε μέχρι θανάτου, είτε «μέχρι να χυθεί αίμα» με μια ποικιλία όπλων και σεναρίων. Οι αγώνες αυτοί γνώρισαν τη μεγαλύτερη ακμή τους την εποχή του Κλαυδίου, ο οποίος καθόρισε να αποφασίζει ο αυτοκράτορας το αποτέλεσμα του αγώνα με μια χειρονομία. Αντίθετα με την εικόνα που έχουμε από τις κινηματογραφικές ταινίες, ορισμένοι ιστορικοί απορρίπτουν πως η χειρονομία της γροθιάς με τον αντίχειρα στραμμένο κάτω σήμαινε θάνατο. Αν και κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος για το ποιες ήταν ακριβώς αυτές οι χειρονομίες, ορισμένοι ειδικοί καταλήγουν πως υψωμένη γροθιά προς το νικητή και κατόπιν αντίχειρας προς τα πάνω σήμαινε «θάνατος», ενώ σηκωμένη γροθιά χωρίς δάχτυλο να εξέχει σήμαινε «έλεος». Ένα άλλο δημοφιλές θέαμα περιελάμβανε ζώα από μακρινές χώρες, τα οποία εκτίθονταν για να τα δει το κοινό, ή συνδυάζονταν με μονομαχία. Ένας φυλακισμένος ή μονομάχος, οπλισμένος ή άοπλος, τοποθετούταν στην αρένα και κατόπιν ελευθερωνόταν το ζώο.

Στην Ευρώπη του 13-15 αιώνα ένα από τα αθλήματα που έπαιζαν οι νέοι ήταν η “έφιπη κονταρομαχία”. Στο άθλημα αυτό ο αθλητής έπρεπε να κτυπήσει τον έφιπο αντίπαλο του έτσι ώστε να τον ρίξει από το άλογο του. Πολλές φορές όμως τα κτυπήματα ήταν θανατηφόρα και είχαν ως αποτέλεσμα τον θάνατο πολλών αθλητών.

Το 1600 περίπου έχουμε τα πρώτα δείγματα ράγκμπι το ονομαζόμενο “Hurling” . Το παιχνίδι παιζόταν με δυο τέρματα και περίπου 20 παίκτες στην κάθε ομάδα. Σκοπός του παιχνιδιού ήταν να μπει η μπάλα στα αντίπαλα δίκτυα με μόνο κανόνα ότι οι πάσες γίνονταν μόνο προς τα πίσω. Έτσι ο παίκτης έπρεπε να πάρει την μπάλα και να τρέξει να αποφύγει τους αντίπαλους αμυντικούς οι οποίοι προσπαθούσαν να τον σταματήσουν με κλοτσιές γροθιές και τρικλοποδιές . Ιστορικοί της εποχής παρομοιάζουν την μπάλα με δαίμονα όπου όποιος την πάρει τρελαίνεται και πως ο αγωνιστικός χώρος έμοιαζε με πεδίο μάχης.

Παρόλα αυτά βλέπουμε πως γύρω στο 1750 οι αγωνιστικές βιαιότητες μειώνονται σημαντικά καθώς σε πολλά αθλήματα θεσμοθετούνται κανόνες ενώ αρχίζει και η επαγγελματική ενασχόληση με αυτά. Τέλος δημιουργούνται και ομοσπονδίες όπως αυτή του «Football Association» για το ποδόσφαιρο η το «Public Schools» για το ράγκμπι.

Η θεσμοθέτηση κανόνων και η επαγγελματικοποίηση πολλών αθλημάτων ελάττωσε την βία εντός του αγωνιστικού χώρου αλλά την αύξησε εκτός αυτού . Οι αγώνες ποδοσφαίρου στην Αγγλία τράβηξαν το ενδιαφέρον των μαζών ώστε γρήγορα άρχισαν οι φασαρίες μεταξύ οπαδών των ομάδων. Την δεκαετία του 1870 παρατηρήθηκε μάλιστα αύξηση των ανεξέλεγκτων οπαδών. Έκτοτε οι βία από μέρους των οπαδών δεν σταμάτησε ποτέ, και τα θύματα αυτών των βιαιοτήτων μέχρι σήμερα είναι πάρα πολλά.

Ο ιστορικός περίπατος μέσα στους αιώνες μας έδειξε ότι η βία ακολουθεί τον αθλητισμό σε όλα του τα βήματα. Τον ακολουθεί δε, γιατί «η βία είναι αναπόσπαστα μέρος του αθλητισμού». Όσο και αν μας φαίνεται πως τα σημερινά έκτροπα και οι βιαιότητες των γηπέδων είναι μια έκφραση βανδαλισμού μια αποτρόπαια πράξη, εντούτοις δεν μπορούν να συγκριθούν σε καμία περίπτωση με εκείνα του παρελθόντος, που ήταν πιο άγρια, πιο απάνθρωπα, περισσότερο φορτισμένα με πάθος και παρορμητικότητα συναισθήματα.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ-ΑΦΟΡΜΕΣ ΓΙΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΒΙΑ

Αν και το αθλητικό ιδεώδες είναι παγκόσμια αποδεκτό, τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρούνται φαινόμενα φανατισμού και βίας στους αθλητικούς χώρους.

α) Ο κύριος παράγοντας που συμβάλλει στα επεισόδια είναι η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού, η οποία καλλιεργεί την επιδίωξη της νίκης με κάθε μέσο, οξύνει τον ανταγωνισμό και δυναμιτίζει το κλίμα των αθλητικών συναντήσεων.

β) Η ανοχή και υπόθαλψη του φανατισμού από τους παράγοντες που διοικούν τα σωματεία ενθαρρύνουν την «οπαδοποίηση» των φιλάθλων και την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών στους αθλητικούς χώρους.

γ) Οι συνεχείς αναπόδεικτες καταγγελίες για ευνοϊκές διαιτησίες έχουν δηλητηριάσει πλέον κάθε Έλληνα φιλάθλο που πηγαίνει στο γήπεδο πρώτα για να αποδοκιμάσει τον διαιτητή και μετά να υποστηρίξει την ομάδα του.

δ) Οι πιεστικές συνθήκες ζωής, κυρίως στις μεγαλουπόλεις, η ανεργία και τα γενικότερα προβλήματα, που συνιστούν τη σκληρή σημερινή πραγματικότητα και προκαλούν τη δυσαρέσκεια και την αντίδραση των νέων, η οποία συχνά διοχετεύεται σε αντικοινωνικές πράξεις, καθώς επίσης και η έλλειψη ισχυρής πολιτικής βούλησης και η ελαστικότητα στην εφαρμογή των νόμων που ενθαρρύνουν την παραβατική και αξιόποινη συμπεριφορά.

ε) Ο χουλιγκανισμός πλέον έχει γίνει τρόπος ζωής για πολλούς νέους στη χώρα μας.

ζ) Άλλος ένας παράγοντας που συμβάλλει στα επεισόδια είναι η μερίδα του αθλητικού τύπου, που πολλές φορές εξάπτει τον φανατισμό - άμεσα ή έμμεσα - με προκλητικά πρωτοσέλιδα. Αλλά και η αναμετάδοση των περιστατικών βίας από την τηλεόραση, λειτουργεί επίσης ως πιθανός πολλαπλασιαστής της βίας. Η όποια κοινωνική έκρηξη πρέπει να έχει στόχο, όραμα, ελπίδα, αγώνα. Αυτά που οι Αρχές συντρίβουν μέσα κι έξω απ' τους χώρους αθλητικών συναντήσεων. Εκεί όπου εχθρός παρουσιάζεται ο οπαδός, ο προπονητής, ο ποδοσφαιριστής, ο παράγοντας της αντίπαλης ομάδας. Ζούμε την απόλυτη παρακμή του ελληνικού ποδοσφαίρου. Το Στοίχημα, τις κασέτες, τα παιχνίδια των μάνατζερ, των ανθρώπων του υποκόσμου που εισέβαλαν στο ποδόσφαιρο για να γεμίσουν τις τσέπες τους. Το σκηνικό τρόμου που στήνεται δεν συνδυάζεται με τον αθλητισμό.

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ Η ΒΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Η χαμένη κοινότητα και η ανύπαρκτη κοινωνικότητα βρίσκονται συχνά πίσω από τις μαζικές πρακτικές μέσω των οποίων εκφράζεται η βία. Τα τελευταία χρόνια, μεγάλες ανθρώπινες μάζες εκδιώκονται οριστικά από τους χώρους εργασίας και μετατρέπονται σε μόνιμους άνεργους. Αλλά και για όσους παραμένουν στον χώρο των εργαζομένων, η απελευθέρωση χρόνου συμβάλλει στο “εμπόριο” του ελεύθερου χρόνου. Συχνά, η ανία του ελεύθερου αλλά χωρίς διεξόδους χρόνου, αναδεικνύουν σαν μοναδικό τρόπο κοινωνικής συνεύρεσης με συνανθρώπους, την ομάδα. Όσο πίο φτωχή, μίζερη και αδιέξοδη είναι η πραγματική ζωή, τόσο μεγαλύτερη είναι η ταύτιση με το θέαμα της ζωής, ο θαυμασμός για την ομάδα, για τον σύλλογο - υποκατάστατο της χαμένης συλλογικότητας.

Η ομάδα είναι το χαμένο χωριό, η ρημαγμένη γειτονιά, η χτισμένη γη, το διαλυμένο στέκι, η ανύπαρκτη βόλτα, οι χαμένοι φίλοι, το ξεχασμένο σχολειό, η τελειωμένη γιορτή, η οικογενειακή ανία, η ανυπόφορη δουλειά, το πνιγμένο στο λαρύγγι τραγούδι, ο πλαστός έρωτας. Η ομάδα είναι το νευρωτικό γενικό ισοδύναμο της επιθυμίας. Ο κόσμος πλησιάζει την ομάδα - ίνδαλμα που του έχει προσφερθεί, χωρίς την δική του συμμετοχή, όπως συνέβαινε κάποτε.

Η ομάδα προσφέρεται βορά στον οπαδό, με αντάλλαγμα μοναδικό, το να είναι οπαδός της, δικός της άνευ όρων. Η φράση “θα έδινα και την ζωή μου για την ομάδα” είναι χαρακτηριστική του ότι θα μπορούσε να της δώσει όλη την ψυχική του ενέργεια και την ελευθερία του.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες της ακοινωνικότητας, μπορεί να αναπτυχθεί και η οργανωμένη βία στον αθλητισμό με τη μορφή του χουλιγκανισμού. Πατρίδα του η ομάδα, σπίτι του το γήπεδο, ιδεολογία του η υπεράσπιση του οίκου τούτου από κάθε εσωτερικό ή εξωτερικό εχθρό. Οι κανόνες

του παιχνιδιού ορίζονται έτσι ώστε στον ποδοσφαιρικό θεσμό να ενσωματώνονται όλο και περισσότερες ανθρώπινες μάζες, για να εκτονώσουν εκεί τις ψυχικές τους ενέργειες.

Η βία στα γήπεδα συχνά “χρησιμοποιείται” – αναπαράγεται, για να μην εκτονώνεται η ανθρώπινη δραστηριότητα με άλλες μορφές έξω απ’ τα γήπεδα, δηλαδή στην κοινωνία. Αποτελεσματική πρόληψη της βίας θα σήμαινε, πλήρη ανατροπή των ψυχοκοινωνικών και οικονομικών προϋποθέσεων του ποδοσφαιρικού θεσμού, περίπου μία “κοινωνική ανατροπή”.

ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΒΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Κοινωνικά αίτια

Η γενικότερη κοινωνική κρίση βρίσκει χώρο έκφρασης και στα γήπεδα.

Τα ευτελή μικροαστικά ιδανικά, με τα οποία μεγαλώνουν οι σύγχρονοι νέοι.

Η απεγνωσμένη αναζήτηση ιδανικών των εξαθλιωμένων προλετάρων.

Οι φτωχοί εξιδανικεύουν το ποδόσφαιρο και αγωνίζονται για το μεγαλείο της ομάδας τους γιατί οι κερκίδες του γηπέδου αποτελούν γι’ αυτούς το μόνο βήμα έκφρασής τους.

Ο φανατισμός, η ταύτιση αθλητή και αγωνιζόμενου, η ανταγωνιστικότητα, η ανάγκη για εκτόνωση και διαφυγή από την οδυνηρή πραγματικότητα προκαλούν τη βία που εκδηλώνεται στους αγωνιστικούς χώρους.

Επίσης, η διαβίωση σε συνθήκες εργασίας, ανεργίας αλλά και μηχανιστικής εργασίας που προκαλεί δυσφορία, ασφαλώς διεγείρει την επιθετικότητα, ενώ οι προβληματικές διαπροσωπικές σχέσεις έχουν διαβρώσει επικίνδυνα τη συνείδηση του ανθρώπου και τον εξωθούν σε κοινωνική εκδίκηση και καταστροφή

Η αποξένωση, το άγχος οι δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες της εποχής ασκούν επιρροή στον ψυχισμό του ανθρώπου που επιζητεί την εκτόνωσή του και μέσα στους αθλητικούς χώρους.

Σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, αναξιοκρατικά φαινόμενα, ανεπαρκής πρόνοια, αποκαρδιώνουν τους πολίτες και κυρίως τους νέους, οδηγώντας τους στην αντίδραση και τις αντικοινωνικές εκδηλώσεις.

Οικονομικά αίτια

Η ανεργία, η υποαπασχόληση, η εργασία κάτω από άθλιες συνθήκες.

Τα προηγούμενα φαινόμενα εξυπηρετούν τους οικονομικούς και του πολιτικούς σκοπούς του πολιτικού συστήματος γιατί: Με το ποδόσφαιρο διαιρούν τις μάζες, για να τις εκφυλίσουν και να ελέγξουν την εκτόνωση του. Ελέγχοντας το ποδόσφαιρο, αποκτά το λαό του, κερδίζει τη συμπάθεια του κόσμου που εκμεταλλεύεται.

Πνευματικά αίτια

Πολλοί νέοι, ιδίως των αδύναμων οικονομικών τάξεων, δεν έχουν ευκαιρίες για μόρφωση ή καλλιέργεια, ενώ η προσφορά του σχολείου είναι ελλιπέστατη. Η έλλειψη ευρύτερων στόχων και ενδιαφερόντων, ανάγει τη στράτευση στην ομάδα και τον αγώνα της Κυριακής σε ύψιστης σημασίας γεγονός.

Ψυχολογικά αίτια

Η ψυχολογική πίεση της ζωής των μεγαλουπόλεων και η φυσική ενεργητικότητα των νέων ζητούν τρόπους εκτόνωσης. Ο φανατισμός και η ομαδοποίηση εκμηδενίζουν την κρίση, με αποτέλεσμα οι νέοι να προβαίνουν σε έκνομες πράξεις.

Τα ΜΜΕ

Αφιερώνουν πολύωρες αθλητικές εκπομπές, που μονοπωλούν το ενδιαφέρον του νέου και τον προδιαθέτουν ψυχολογικά για τη στάση του στο γήπεδο. Η συνεχής προβολή της βίας προκαλεί εθισμό.

Οι οργανωμένοι σύλλογοι:

Φανατίζουν τους νέους, προετοιμάζουν την με κάθε τρόπο απόσπαση της νίκης της ομάδας τους. Η έλλειψη ουσιαστικών μέτρων ασφαλείας.

Χουλιγκανισμός

Φαινόμενα βίας και αντικοινωνικών συμπεριφορών στους αθλητικούς χώρους, που συνδέονται με βαθύτερα κοινωνικά αίτια .

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ανταγωνιστική νοοτροπία και η προβολή μιας χώρας διεθνώς καθορίζει συνήθως και τις αθλητικές, αλλά και τις πολιτικές προτεραιότητες της ηγεσίας της. Επιδιώκονται περισσότερο οι εντυπώσεις και όχι η καλλιέργεια του αθλητισμού σε βάθος, ώστε να δίνονται ευκαιρίες άθλησης σε περισσότερους ανθρώπους και σε όλες τις ηλικίες. Συνέπεια αυτής της ανταγωνιστικής νοοτροπίας είναι και η εμφάνιση φαινομένων φανατισμού και βίας, που είναι ασυμβίβαστα με το αθλητικό ιδεώδες. Όταν κάποιος αγωνίζεται, πρέπει να ξέρει όχι μόνο να κερδίζει, αλλά και να χάνει. Πρέπει να αναγνωρίζει την ανωτερότητα του αντιπάλου του και να τον συγχαίρει για τη νίκη του. Αυτή είναι θεμελιώδης αρχή του αθλητικού πνεύματος. Όταν, όμως, εμφιλοχωρούν στον αθλητισμό

σκοπιμότητες και συμφέροντα ατόμων, εταιρειών και κρατών, όταν ο φιλάθλος γίνεται οπαδός και θεωρεί την ομάδα του «θρησκεία», «ιδέα», «νόημα της ζωής» και αρνείται να δεχτεί την ανωτερότητα του άλλου, εξάπτονται τα πάθη και υποκινούνται ανεξέλεγκτες καταστάσεις που συχνά καταλήγουν σε φανατισμό, βιαιότητες και βανδαλισμούς. Τα φαινόμενα αυτά καλλιεργούνται και από μια μερίδα των μέσων μαζικής ενημέρωσης που έντεχνα προδιαθέτουν τους οπαδούς των ομάδων να αντιμετωπίσουν εχθρικά τον αντίπαλο τους.

Η μορφή που πήρε ο σύγχρονος αθλητισμός, σκόπιμα ή όχι, ευνοεί πάντως τον αποπροσανατολισμό του ανθρώπου, ιδιαίτερα του νέου, από υπαρκτά σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, όπως, για παράδειγμα, είναι η ανεργία και η φτώχεια. Στρέφοντας την προσοχή του στο αθλητικό θέαμα, διοχετεύοντας τη δυσαρέσκεια του για τα προβλήματα που τον απασχολούν στην αντίπαλη ομάδα ή στον κριτή του αγώνα, συμμετέχοντας ακούσια σε κατευθυνόμενες «αθλητικές» δραστηριότητες και συμπαιγνίες, απορροφάται απ' αυτά, ξεχνά τα προβλήματα του και εκτονώνει την ενεργητικότητά του σε αλλότριες κατευθύνσεις, χωρίς να είναι σε θέση ούτε να έχει τη διάθεση να σκεφτεί την πραγματική αιτία των δυσκολιών που αντιμετωπίζει.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από την στιγμή που επιτρέπεται στον όχλο να κυματίσει την σημαία της ομάδας του και κάτω από την σκέψη της να επιδείξει αντιφιλάθλη, επιθετική καταστροφική συμπεριφορά οι συνέπειες είναι προκαθορισμένα αρνητικές και παραμένουν αυτόχρημα εκρηκτικά επικίνδυνες. Ίσως η ανάγκη για την απόκτηση υπεροχής στον ψυχολογικό παράγοντα, από την μία ή την άλλη κερκίδα των φιλάθλων των δύο αντίπαλων ομάδων, αιτιολογεί την σιωπηρή συναίνεση των ποδοσφαιρικών παραγόντων.

Δυστυχώς όμως η ψυχολογία του όχλου προσιδιάζει στην γραφική παράσταση της αρχαίας μας μυθολογίας παροτρύνοντας την δυναμική παρουσία των δικών μας στην κερκίδα, ανοίγουμε τον ασκό του Αιόλου και, φυσικά, όποιος σπέρνει ανέμους θερίζει θύελλες, σύμφωνα με το λαϊκό μας ρητό.

Η χαρακτηριστική παρουσία του έντονου χουλιγκανισμού σε συγκεκριμένα γήπεδα κάθε Κυριακή αποδεικνύει όχι μόνο την θέση μας ότι μερικές διοικήσεις έχουν παρανοήσει την έννοια της δυναμικής παρουσίας των φιλάθλων τους ως καθοριστικής για την απόκτηση του ψυχολογικού παράγοντα, αλλά παραμένουν τραγικά αμόρφωτοι σχετικά με την ψυχολογία του όχλου, αναφορικά με την τάση ενός φανατισμένου κοινού να προσπεράσει τα όρια της δυναμικής παρότρυνσης προς την ομάδα του, εισερχόμενο ανεξέλεγκτα πλέον στον χώρο του χουλιγκανισμού, του βανδαλισμού και της τυφλής μανίας με απρόβλεπτες για καταστάσεις και άτομα συνέπειες.....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://www.edon.org.cy/pagkyprria-synedria/16o-pagkyprio-synedrio/prosynedrikos-dialogos-16o/via-athlitisimos/>
- «Πειστικός λόγος στην έκφραση έκθεση λυκείου» Σπυρίδων Κ. Κούτρας Εκδόσεις Σαββάλας
- http://1lyk-filipp.pre.sch.gr/data/PROJECTS/Project_1b.pdf
- http://1lyk-filipp.pre.sch.gr/data/PROJECTS/Project_1b.pdf
- Μαρία Ρίζου) ΔΟΚΙΜΕΣ ΓΙΑ...ΕΚΘΕΣΗ
- ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΣ & ΚΑΜΙΚΑΖΙ
Γεράσιμος Ζαμπέλης
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%B3%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΗΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΝΑΣ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ